Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Disputationum phylosophicorum pars III. s. physica particularis - Cod. Ettenheim-Münster 229

Archert, Ignatius Ioannus Franc.

[s.l.], 1730

Articulus 3us

urn:nbn:de:bsz:31-120397

Visual Library

... fontium ac fluminum origo est, unde ex subterraneis meatibus egrediuntur, et in q̃ per suos vastissimos alveos rursus ingrediuntur, juxta illud Eccles: 1o omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat ad locum unde exeunt flumina, revertuntur ut iterum fluant. Unus hic fontium ac fluminum ortus explicat immensam aquarum succedentium copiam, sed nec sufficit ad explicandam fontium scaturiginem in eminentis ... aeternisque montibus, unde causa etiam ea assignatur: ex una parte maior gravitas aquarum salsarum ... ex altera parte gravitas aeris toti oceano incumbentis, s̃ enim aqua marina ... salinosis ... gravior est, q̃ aqua his ... ac ... purgata, et insuper ... aere ... capi ... aqua ad altissima montium cacumina ... ac ... ...

Articulus 3us
De
Meteoris igneis

Num: 12us. [12?] Meteora ignea sic et vocantur, quae ex materia ignis ... ac sulphurea accensa ... Meteora ignea solent apparere alia in infima, alia in media, et alia in suprema aeris regione; quae in 1a seu infima aeris regione apparere solent, sunt sequentia nempe: flamma seu fax, ignis fatuus, ignis lambens, Castor, Pollux, et Helena. Quae in 2a seu media aeris regione ... exhibet ... Draco volans, Capra saltans, Trabs, Lancea, stella cadens, fulmen, fulgur, tonitru. In 3a et suprema aeris regione occurrunt Cometae.

Num: 13us. Dices 1o Quid sit flamma seu fax? R. Flamma seu fax est exhalatio ignea longe lateque expansa eo fere modo quo flamma expanditur, cuius particulae in ignis accedunt, hac ... est ... ut igne ... parte coeli ardere videatur.

Tertio Quid sit ignis fatuus. R. ignis fatuus est exhalatio quaedam ignea huc illuc discurrentis speciem referens. Iste phaenomenon fatuus dicitur, quia fatui instar huc illucque vagatur. Differt ignis fatuus ab aliis meteoris igneis maxime ex eo, quod non in superioribus aëris regionibus, sed terrae proximis appareant, praecipue vero in locis paludosis, vel in coemeteriis, vel hospitalibus, quia haec et similia loca maiori in copia exhalant materiam oleaginosam, pinguem et viscosam quam cadavera, putridique humores abunde suppeditabant. Saepe ignes fatui fugientes, et fugientes insequentes, quod ob levitatem suam ad omnem aëris motum facile propellantur. hinc illos fugiens una cum aere a tergo corruente secum abripit. illos vero insequens una cum aere ante se propellit, idque tanto celerius, quanto citius comitatus illos fugit aut insequitur. ob quam causam etiam sequuntur hi ignes viatores ad flumina, quia rapidus fluminum cursus secum rapit aërem cui illico deinde succedit aër, et cum hoc ignes fatui. unde et simpliciores putabant hos ignes fatuos esse ignea spectra vel animas ignitas, aut animas ex purgatorio, quae in coemeteriis frequenter aut hospitalibus eiusdem ignes fatui conspiciuntur. Num ignis.

Tertio Quid sit ignis Lambens. R. ignis lambens est exhalatio ignita aliquando pilis equorum, pilis hominumque vestibus aut capillis innoxie adhaerens. sic Alexandri Macedonis caput in ardore praelii scintillasse, et equum Tiberii apud [illegible] flammas evibrasse ferunt. Num ignis.

Tertio Quid sit Castor, Pollux et Helena. R. sunt nihil aliud quam exhalationes igneae in mari apparentes, naviumque malis et antennis facile adhaerentes. Helena quidem est simplex et unicus ignis, Castor et Pollux vero duplex et divisus. Superstitiosa antiquitas Helenam infaustam, Pollucem vero et Castorem fausta navigantibus omina credebat, prout quod gemina illa faces prorae, transtris aut puppi insilibant. Num ignis.

Num 17mo. Dices 17o Quid sit Draco volans R. Draco volans e exhalatio accensa, quae deorsum oblique cadit, tumente alvo, alis, capite, cauda suo referens Dracis volantis, omne infaustum morborum et pestilentiae, quia aerem mixtis exhalationibus putridis et pestilentibus infectum esse arguit.

Num 18vo. Dices 18o Quid sit Capra saltans R. Capra saltans e exhalatio accensa in longitudinem magis quam latitudinem protensa, et ♃ [cuius] unde hinc lumina dispersa, a qua capra hircorumque saltu [illegible] motu instabili capras saltantis nomen sortit.

Num 19no. Dices 19o Quid sit Trabs, pilanx Lancea. R. Trabs e exhalatio accensa et in longum magis quam latum extensa in [illegible] Sed Quadratam [illegible] et trabis figuram referens. Si inferne sit vastior et superne in acumen desinat piramis dicta, Si vero inferius sit gracilis et acuta Lancea vocatur.

Num 20mo. Dices 20o Quid sit Stella Cadens R. Stella Cadens e exhalatio accensa et ♃ modum teli [illegible] stellae e caelo cadentis speciem [illegible] referens.

Num 21mo. Dices 21o Quid sit fulmen fulgur R. Fulmen e exhalatio sulphurea intra nubes accensa, magnoque impetu extrusa. Triplex e fulmen, unum dicitur clarum et adurens, quod quae [illegible] afflando corrumpit, vel inflammando comprimit. Est enim materia praecisum [illegible] [illegible] et facile inflammabilis. Alterum dicitur humidum [illegible] terebrans seu penetrans, quod constat materia [illegible] ac [illegible] violenta partium [illegible] tenuissimorum [illegible] poros facile penetrat. Tertium denique dicitur siccum et discutiens quod solidum [illegible] [illegible] ac dissicit, [illegible] accendit, sed nigra solum imprimit nota. Materia fulminis e sulphur et nitrum, sulphur [illegible] odor fatorque sulphureus, nitrum prodit mirabilis ille impetus et fragor, vulgo [illegible] materiam fulminis [illegible] lapideam quam ceraunia appellant: sed [illegible] [illegible] [illegible] clarum e fulmine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vestigio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fulminum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pulvis pyrius [illegible] [illegible] pluviae [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] meteorum

nubis in tota superficie halitus accensa emicat: sed quandoque ab ... cuneus
seu lapis fulmineus ostenditur. accensio fulminis quo modo contingat
per antiperistasim sicut in calce viva lateres colliguntur (?).
per attritionem seu collisionem nubium, sicut e silice excutitur ignis
vel per solis radios qui in nube velut in speculo caustico refringuntur,
melancholicum a fulminante caelo currere in campis et in angusto
concavi [illegible] aeri transitum concedere: quod fulmen [illegible]
commotionem aeris, putant aliqui sub scalis tutum esse ab igne
quia fulmen lignum non penetrat ob [illegible], unde scalis ligneis
non facile penetrat. maior securitas videtur esse in profundis cryptis
subterraneis. quia fulmen nunquam descendit ultra quinque pedes in terram
ut volunt omnes: Fulgur est repens [illegible] coruscatio sive subitus
et evanidus splendor ex halitu accenso. fulmen saepe emicat absque
tonitru sicut crebro experimur tempore aestatis caelo sereno, [illegible]
ad horizontem, sive spectamus maxime [illegible] fulgura sine tonitru
eo quod exhalationes illa, quae ibi [illegible] accensionibus nubes ambiendo [illegible]
coarceat, [illegible] vi erumpendo [illegible] fragorem [illegible] fert
fulgur a fulmine: quia fulgur non [illegible] fragore et strepitu sicut fulmen
e nube erumpit.

Quaer. 10. Quid sit Tonitru. R. Tonitru est vehemens sonus seu fragor — Num: 12us.
[illegible] violenta nubium [illegible] aeris [illegible] [illegible] fulgur
et Tonitru [illegible] simul fiant. R. fieri simul, [illegible]
[illegible] in eadem [illegible] distantia luminis et successiva soni
fragoris.

Quaer. 11 Quid sint et quid portendant Cometae. R. [illegible] Cometa — Num 13us.
[illegible] in [illegible] part: [illegible] 2: 3. art. 1. N. 38. quid vero portendant
[illegible] modo [illegible], et qui putant [illegible]
[illegible] impune Cometa. [illegible] quantum [illegible],
[illegible] Cometa in caelo [illegible] fulgure [illegible]. ego quid de
Cometis sentiam paucis exponam. [illegible] Cometas [illegible]
salubres mundo, quod [illegible] halitus [illegible],
qui postea absumuntur. et aura [illegible] accensione [illegible].

Dico 1o Cometas per se non indicare, portendere bella et seditiones,
defectiones populorum aut regnorum, quibus evadunt, quae bella, seditiones
ac defectiones populorum ex operatione humana, quod semper, ...
omnino incertis, alios effectus liberosque innumeras confusasque
deliberationes et voluntates, ... et effectus liberos etiam ... dependens
pendere a causis ... ita ut prudentia ... conjecturam ...
pro. Dico 2o Cometas per se non portendere tristia rerum fata ...
luctuosa Monarcharum ... ratio est 1a, quia plurimi fulsere
Cometae quin ... Monarcharum repentino fato sit ...
multos ... Monarcharum, post Cometam ... statim ...
legit. ratio est 2o quia plures ... monarchae obierunt quin ...
... Caelo arserint, ita observat ...
... morbus ... in Europa ... reges
... Imperatores Summos pontifices plures ... neque
... plures ... post Cometa ...
a ... feralis ... fales
in signum ... et peccatores salubri horore
perculsi a sceleribus suis conversi ... ante ...
Hierosolyma ... anno ... sanguineque Cometa ferali
... calamitatis ... fato. Dico 3o Cometas
per se ... famem et sterilitatem ...
Cometa ingens ... anno 1680 ...
arefecit, et famem ... 2o morbos et pestem ...
pestis ... Solis ... Cometam ... abfuerunt
... et exhalationes ... resolvuntur.
... aer et spiritus facile ... Morbi Oriri.

Articulus 4us
De
Meteoris Terreis.

Num. 1us Inter meteora terrea vix aliud ... quam
terrae motus de hoc igitur